

1. «Cronografia pe scurt» a patriarhului Nichifor. În Bizanț a circulat de timpuriu, mai întâi independent, apoi și alături de cronică dezvoltată a lui Gheorghe Amartolos, *Cronografia pe scurt* (Χρονογραφικὸν σύντομον sau Χρονογραφικὸν ἐν σύντομῳ, ἐν ἐπιτόμῳ, ἐν συνόψει), scrisă de patriarhul Nichifor (806—815)¹, care, fiind adesea transcrisă, a fost completată de copisti ulteriori². De asemenea s-au păstrat în copii și alte asemenea texte anonime³. Aceste χρονογραφικά σύντομα s-au răspândit curînd în Apus: pe la 870 bibliotecarul Anastasie a tradus textul lui Nichifor în latină; la slavi el a fost tradus în timpul țarului Simeon al Bulgariei (893—927)⁴, de unde a trecut în Rusia (cf. *Sbornicul lui Sviatoslav*, 1073)⁵ și în Serbia⁶. Diverse redacții ale acestei *Povestiri pe scurt* se regăsesc și în textele slavo-române, fie în manuscrisele cuprinzînd *Cronica* lui Gheorghe Amartolos, fie împreună cu analele sîrbești, atestînd o circulație destul de largă a ei în țările noastre. Iată cele pe care le cunoaștem pînă acum:

a) *Manuscrisul slav nr. 320 al B.A.R.*, din sec. al XVI-lea, care cuprinde *Cronica* lui Gheorghe Amartolos (vezi mai jos), iar la f. 221a—222b textul incomplet al *Povestirii pe scurt*.

b) *Manuscrisul O, XVII, nr. 13 al Bibliotecii Publice din Leningrad* (ff. 208—224), copiat în Moldova la sfîrșitul sec. al XVI-lea, cel mai tîrziu la începutul sec. al XVII-lea⁷, în care textul *Povestirii pe scurt* este urmat imediat de analele sîrbești.

Această copie, ca și cea precedentă, incompletă, necunoscută lui Stojanović, se încadrează în grupul manuscriselor *Sofijski prvi, Grigorovičev, hadži-Jordanov, Hamartolov și Sinodalni* (vezi *op. cit.*, p. 124—150), fără a fi identică cu vreunul din acestea. Este adevărat că în manuscris lipsește fila de la

¹ Vezi Νικηφόρου χρονογραφικὸν σύντομον, în C. de Boor, *Nicephori Archiepiscopi Constantinopolitani opuscula historica*, Lipsiae in aed. Teubneri, 1880. Vezi Krumbacher, p. 350—351; Weingart, p. 55—62.

² V. Grecu, *Origina cronicelor românești*, în *Omagiu lui I. Bianu*, București, 1927, p. 217.

³ *Ibidem*. Cf. în ed. lui C. de Boor citată, p. 218—234.

⁴ Vezi o variantă a *Povestirii pe scurt*, adăugată la *Evangelhia cu învățătură* (893—894) a lui Konstantin Preslavski, într-o copie din sec. al XIII-lea (fostă a Bibliotecii Sinodale din Moscova, azi la Muzeul istoric). A. Gorski și K. Nevostruev, *Описание славянских рукописей Московской Синодальной библиотеки*, II, ч. 2, Moscova, 1899, p. 421; V. N. Zlatarski, *Най-старият исторически труд в старобългарската книжнина*, «Сп. БАН», кн. XXVII (1923), p. 132—182; P. Dinekov ș.a., *Христоматия по старобългарска литература*, Sofia, 1961, p. 39, 46—49.

⁵ Cf. *Изборник великого князя Святослава Ярославича 1073 года*, ediție fotocromolitografică, Petersburg, 1880, f. 264—266 (sfîrșitul manuscrisului): Лѣтописца въ кратцѣхъ отъ Лѣтописца даже и до Константина и Зои цесарь грѣцкихъ (Letopiseț pe scurt de la August și pînă la Constantin și Zoe, împărații greci [a. 63 î.e.n.—1042 e.n.]). Pe lângă alte trei copii rusești ulterioare ale acestui sbornic al țarului bulgar Simeon (893—927), numit, după cea mai veche copie păstrată (1073), al cneazului Sviatoslav, P. Dinekov și colab. menționează (*Христоматия*..., p. 71), o a cincea copie moldovenească din sec. al XVII-lea, după lucrarea: P. Stroeв, *Рукописи славянские и российские, принадлежащие... Ивану Никитичу Царскому*, Moscova, 1848, p. 774, care ne-a fost inaccesibilă.

⁶ Cf. V. Jagić, *Ein Beitrag zur serbischen Analistik mit literaturgeschichtlicher Einleitung*, AfsIph, II, 1877, p. 18—19; Weingart, *op. cit.*, I, p. 58—62; Stojanović, *op. cit.*, în special p. LXI—LXXXI și textele, p. 124—166.

⁷ Bogdan, *Let. Azarie*, p. 3—10, 65—89.